

نتایج جاگذاری لنزهای داخل چشمی فاکیک آرتیزان در بیماران مبتلا به نزدیک بینی بالا

دکتر رعناء سرخابی: گروه چشم، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز؛ نویسنده رابط

E-mail: Sorkhabi-r@yahoo.com

دکتر عبدالله شناسی: گروه چشم، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز

دکتر افشنین لطفی صدیق: گروه چشم، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز

دکتر محمدباقر رهبانی: گروه چشم، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز

دکتر وحید عبدالرحیمی: گروه چشم، دانشکده پزشکی، پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تبریز

دریافت: ۸۶/۵/۲۵، پذیرش: ۸۶/۵/۱۰

چکیده

زمینه و اهداف: نزدیک بینی بالا یکی از علل کاهش دید در افراد جوان می باشد که معمولاً "اعمال جراحی رفراکتیو روی قرنیه تاثیر عمل جراحی تعییه لنز داخل چشمی فاکیک در حدت بینایی این افراد بررسی شده است.

روش بررسی: در این مطالعه در ۲۸ چشم از ۱۴ بیمار مبتلا به نزدیک بینی بالا اصلاح دید توسط تعییه لنزهای فاکیک آرتیزان انجام شد و سپس در معاینات مرتب یک روز و یک ماه و ۶ ماه بعد از عمل ریفرکشن، دید بدون اصلاح شده، دید بدون اصلاح، فشار داخل چشمی و پاکی متري بیماران بررسی شده است.

یافته ها: افزایش معنی داری بعداز جاگذاری لنز فاکیک در حدت بینایی این بیماران نسبت به قبل از عمل با عینک و بدون استفاده از عینک ملاحظه شد ($P < 0.001$) در هیچ یک از بیماران عارضه تهدید کننده بینایی ایجاد نشد. پاکی متري قبل و بعد از عمل تفاوت قابل ملاحظه نداشت.

نتیجه گیری: چنین استنتاج می شود که لنز داخل چشمی فاکیک در بهبود بینایی بیمارانی که کاندید مناسبی برای سایر اعمال جراحی رفراکتیو نیستند روش مناسبی (درصورت داشتن شرایط لازم) باشد.

کلید واژه ها: لنز داخل چشمی فاکیک، نزدیک بینی بالا، آرتیزان

مقدمه

اعمال جراحی علاوه بر مشخصات خاص قرنیه قابلیت اصلاح حداقل تا ۱۵-دیوبتر میباشد که بسیاری از جراحان در چند دیوپتر پایین تراز آن هم به علت عدم قابل پیش بینی بودن نتیجه عمل از آن امتناع می ورزند(۱-۵). جاگذاری لنز داخل چشمی فاکیک از سال ۱۹۵۰ در اروپا آغاز شد که بعلت مناسب نبودن طراحی لنزها و عدم وجود تکنیکهای میکروسرجیکال و شناخت کافی از فیزیولوژی اتاق قدمی با عوارض زیادی همراه بود. در سال ۱۹۸۰ مجدداً توجه به جاگذاری لنزهای داخل چشمی فاکیک جلب شد. بهبودی تکنیک ساخت لنزها و تکنیک های جدید

اعمال جراحی لیزری بر روی قرنیه قادر به اصلاح خطاهای اسفلروسلیندر در محدوده نسبتاً وسیعی میباشند اما اصلاح نزدیک بینی با درجات بالا بعلت وجود محدودیت هایی نظری برگشت نزدیک بینی بعداز عمل، امکان نداشتن پیش بینی دقیق نتیجه عمل از نظر رفرکشن و همچنین ایجاد کیفیت پایین دید، با مشکلاتی همراه می باشد. اعمال جراحی رفراکتیو که باعث بهبود دید بیماران می شود انواع مختلف دارد شایع ترین آنها که در حال حاضر استفاده می شود LASIK و PRK می باشند در این روش سطح قرنیه توسط لیزر ablate می شود ولی محدودیت مهم انجام این

تمام موارد عمل جراحی با بیهوشی عمومی انجام گرفت. از قطرهای میوتیک برای کم کردن اندازه مردمک استفاده نشد و پروتکل جراحی در تمام بیماران یکسان بود. ابتدا عضله سوپریور رکتوس فیکس گردید و از ساعت ۱۲ چشم با ایجاد یک تانل اسکلرا به عرض ۵-۶^{mm} و طول ۲^{mm} براساس اندازه لنز بازشد و هم زمان ۲ برش در ساعت ۱۰ و ۲ به شکل مایل به سمت آیریس تعییه گردید و ویسکوالاستیک بداخل اتاق قدامی تزریق شد. لنز آرتیزان توسط فورسپس مخصوص وارد اتاق قدامی شد. و با چرخاندن هاپتیک‌ها در ساعت ۳ و ۹ قرارداده شد و پس از گرفتن قسمت خارجی اپتیک با فورسپس مخصوص budo وبکمک سوزن مخصوص یکبار مصرف ophtec enclavation که از ناحیه برش‌های جانبی وارد گردید عمل enclavation انجام شد. سپس ایریدکتونی محيطی از محل برش در قسمت فوقانی انجام شد. در پایان عمل بتامتاژون و سفازولین زیر ملتحمه تزریق گردید. پس از عمل از قطرهای بتامتاژون به مدت ۳-۵ هفته و کلامفینکل برای ۵ روز تجویز شد. در موارد التهاب شدید بعداز عمل از استروئید خوراکی نیز استفاده می‌شد. در همه بیماران هر دو چشم در دو نوبت به فاصله حداقل ۱/۵ ماه تحت عمل جراحی رفراکتیو ارائه شد و ضریب روش استاندارد گزارش اعمال جراحی رفراکتیو ارائه شد و ضریب بی‌زیانی^۱ با تقسیم میانگین دید اصلاح شده بعداز عمل بر میانگین دید اصلاح شده قبل از عمل، ضرب در ۱۰۰ محسوسه شد. داده‌ها بوسیله نرم افزار آماری SPSS نسخه ۱۲ ذخیره و پردازش و با آزمون آماری t تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها

بیماران شامل ۱۴ نفر (۸ مرد و ۶ زن) چشم با متوسط سن ۲۶/۹۳±۲/۳۶ سال (از ۲۲ تا ۳۰ سال) بودند. همه چشم‌ها روزهای اول و هفتم و ماه اول و ۳ و ۶ ماه بعد معاینه شدند. مدت پیگیری بطور متوسط ۱۵±۱/۴ ماه از حداقل ۶ ماه تا حداًکثر ۲۵ ماه بوده است. میانگین معادل کروی چشم‌ها قبل از عمل ۱۷/۲۱±۳/۴۱ - دیوپتر بود که در بازه ۱۲ - تا ۲۲ - دیوپتر قرار می‌گرفت. میانگین پاکی متري قبل از عمل ۴۸۹/۵±۳۴/۹۴ میکرون بود (در بازه ۵۳۴ - ۵۴۰ میکرون). میانگین قدرت لنز فاکیک در بیماران ۱۶/۹۳±۲/۷۵ - دیوپتر بود که در بازه ۱۲ - تا ۲۲ - دیوپتر بود میانگین عمق اتاق قدامی ۳/۵۷±۰/۲۹ میلی متر بود (در بازه ۳/۹۰ - ۲/۹۱ میلی متر). کراتومتری بیماران ۲/۲۵ ± ۴۳ در یک محور و ۱/۲۵ ± ۴۴ دیوپتر در محور عمود بر آن بود که کم ترین مقدار آن ۴۱ و بیشترین آن ۴۷ دیوپتر بود. میانگین بهترین دید قبل از عمل با اصلاح ۰/۴±۰/۱۵ (در بازه ۰/۲ - ۰/۷) بود. میانگین دید اصلاح نشده نهایی ۰/۱۵ ± ۰/۰۶ و میانگین دید با اصلاح نهایی ۰/۱۴ ± ۰/۰۷ (در بازه ۰/۵ - ۰/۰) بود.

از ۲۸ چشم معاینه شده در ۶ ماه بعداز عمل ۲۳ چشم در محدوده ۱ ± دیوپتر از اصلاح هدف قرار داشتند که نمودار پراکنش آن به شرح زیر می‌باشد (نمودار ۱).

جراحی با برش‌های بسیار کوچک، وجود مواد ویسکوالاستیک و نیز ایجاد داروهای جدید (فرم موضعی کورتیکواستروئید) و شناخت آناتومی آندوتلیوم قرنیه و سگمان قدامی، موقفیت‌های زیادی را به همراه داشت (۵). مزیت مهم این لنزها قابلیت اصلاح مقادیر بسیار بالاتر نزدیک بینی و هیپرپوپی نسبت به سایر اعمال کراتورفراتکیو است. علاوه بر آن از نظر تئوریک برگشت پذیر بودن آن با خارج نمودن لنز میسر است. (با درنظر گرفتن ریسک جراحی). از معایب آن می‌توان به نیاز به عمل جراحی برای تعییه لنز و عوارض جراحی داخل چشمی اشاره نمود (۶-۱۱).

مواد و روش‌ها

در یک مطالعه آینده نگر که از آذرماه سال ۱۳۸۳ تا اسفند ماه ۱۳۸۴ در بیمارستان نیکوکاری تبریز انجام شد، در ۲۸ چشم از ۱۴ بیمار مبتلا به نزدیک بینی شدید لنزهای متصل به عنیه iris claw iridocleavage مدل ۲۰۶ و ۲۰۴ کارگذاشته شد. معیار ورود در مطالعه سن بالای ۱۸ سال، ثابت ماندن رفراکشن حداقل به مدت ۱۲ ماه، وجود نزدیک بینی بالا (بالاتر از ۱۲ - دیوپتر)، آستینگماتیسم کمتر از ۲/۵ دیوپتر و بهترین دید اصلاح شده بالاتر یا مساوی ۳/۰ براساس چارت استلن و پاکیمتری زیر ۵۵۰ میکرون بود. معیارهای خروج از مطالعه عبارت بودند. از وجود بیماری رتین یا سابقه دکولمان رتین در بیمار یا فامیل وی، مردمک نامنظم و قرنیه با اپسیته شدید و سابقه گلوكوم، دیابت، یووئیت قدامی و خلفی، کاتاراکت و عمق اتاق قدامی کم تراز ۲/۸۵^{mm}، و اندازه مردمک ثابت بیشتر از ۵^{mm}. معاینات قبل از عمل شامل تعیین دید اصلاح نشده و اصلاح شده، رفراکشن، پاکی متري، عمق اتاق قدامی و فشار داخل چشمی، کراتومتری و معاینات بعداز عمل شامل دید اصلاح نشده و اصلاح شده، فشار داخل چشمی، پاکی متري و رفراکشن یک ماه و ۶ ماه بعداز عمل بودند. حدت بینایی براساس تابلوی استلن اندازه گیری شد. در بیماران از دو مدل لنز آرتیزان ۲۰۶ و ۲۰۴ استفاده شد، که هر دو از جنس پلی متیل متاکریلات می‌باشد. لنز آرتیزان مدل ۲۰۶ دارای اپتیک ۵^{mm} - ۲۲/۵ - دیوپتر، به فواصل ۰/۵ - ۰/۵ دیوپترومدل ۲۰۴ دارای اپتیک ۶^{mm} - ۳ - تا ۱۵/۵ - تا ۱۵/۵ دیوپتر به فواصل ۰/۵ - ۰/۵ دیوپتر می‌باشد. محدودیت لنزهای مدل ۲۰۴ نزدیک بودن لبه اپتیک به آندوتلیوم قرنیه در قدرت‌های بالا می‌باشد. برای محاسبه قدرت لنز با هدف امتروپی، رفراکشن معادل کروی با فاصله ورتکس ۱۲ میلی متر، کراتومتری و عمق اتاق قدامی در فرمول Vander Heijde شد (۱۲). جهت سهولت کار از جدول مربوطه استفاده شد.

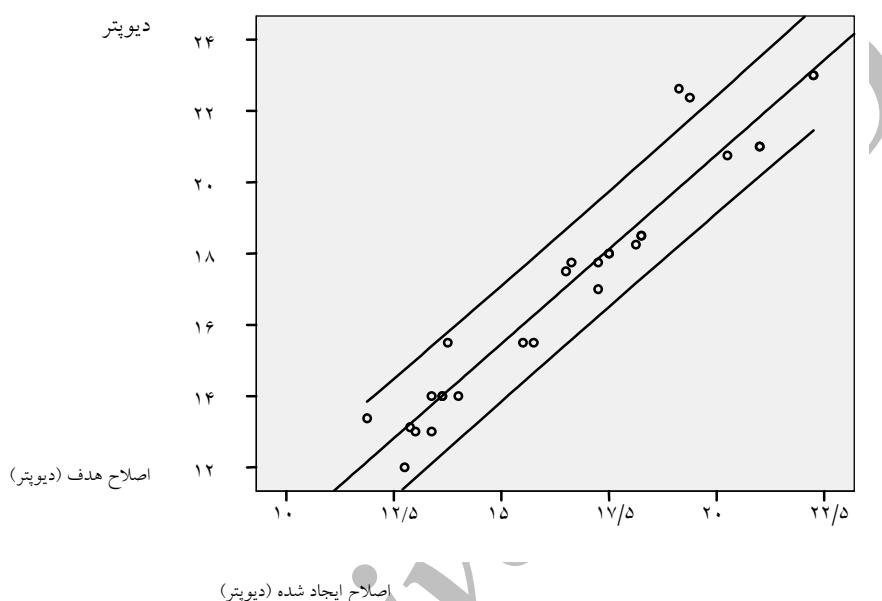
$$P = \frac{1336}{L-C} - \frac{1}{\frac{1}{K} - \frac{C}{1336}}$$

$$L = \text{طول محوری کره چشم} \quad C = \text{عمل اتاق قدامی} \quad K = \text{قدرت قرنیه}$$

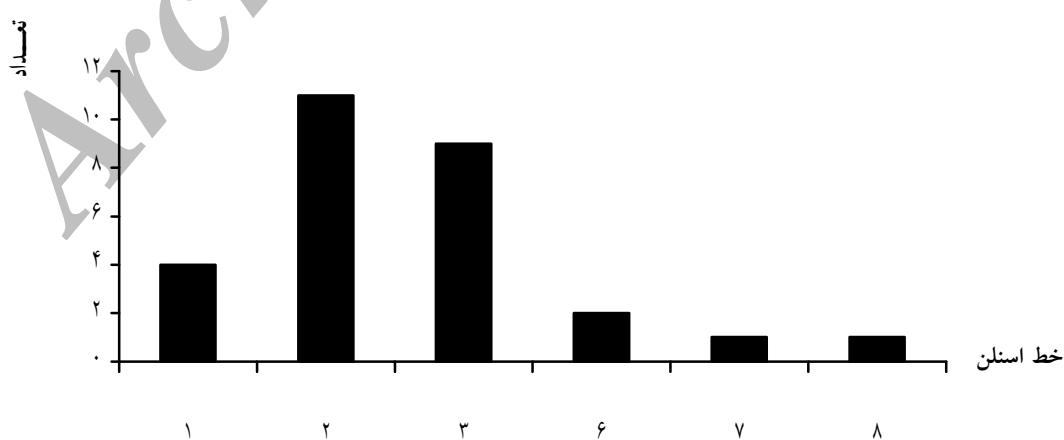
$$P = \text{قدرت لنز}$$

کانونی چشم در لنز فاکیک در مقایسه با عینک و نیز کمتر شدن کوچک نمایی در مقایسه با عینک می باشد(۱۳). یک ماه بعد از عمل معادل کروی $1/3 \pm 4/0$ -دیوپتر بود. این متغیر ۶ ماه بعد $5/3 \pm 0/07$ -دیوپتر با بازه بین $+0/75$ و $-0/5$ -بدست آمد. (P=۰/۵۸۸) که از نظر آماری تفاوت معنی داری بین این دو مقدار مشاهده نمی شود. که نشانه پایداری رفراکشن بیماران از یک ماه بعد از عمل بود. (نمودار ۳)

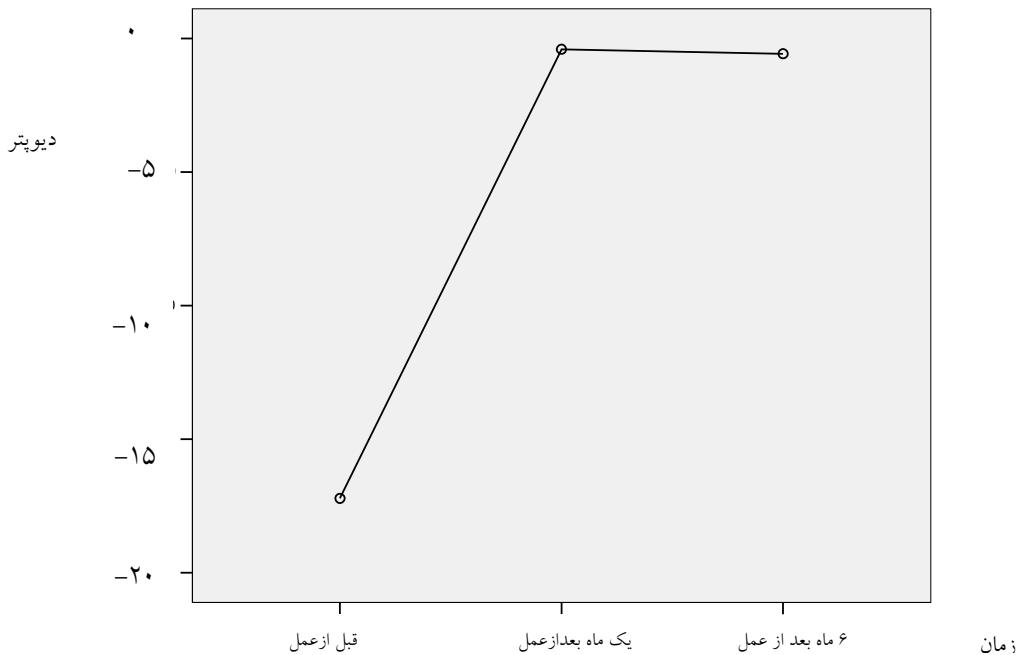
میزان ضربی بی زیانی ۱۷۵ درصد محاسبه شد که نشان دهنده تاثیر قابل ملاحظه چراحی بر روی افزایش بهترین دید اصلاح شده می باشد. در هیچ یک از بیماران بعد از عمل در بهترین دید اصلاح شده کاهشی مشاهده نشد و بیماران از ۱-۸ خط استلن بهبود در بینایی داشتند (نمودار ۲) در مقایسه بهترین دید اصلاح شده قبل و بعد از عمل ، نیز افزایش معنی داری از نظر آماری مشهود است ($P < 0/05$) که به نظر میرسد علت آن نزدیکتر قرار گرفتن لنز داخل چشمی به نقطه

نمودار ۱: نمودار پراکنش اصلاح هدف در مقابل اصلاح بدست آمده

نمودار ۲: توزیع فراوانی ۲۸ چشم بر اساس تغییر دید اصلاح شده بر حسب خط استلن در آخرین معاینه در مقایسه با قبل از عمل

نمودار ۳: میزان پایداری رفراکشن بعد از عمل

باشد.(۱۵). در مطالعه انجام شده توسط Fechner در مورد لنزهای متصل به آبریس عارضه یوئیت گزارش نشده است(۱۶). ولی در مطالعه ما در یک مورد یوئیت شدید در حد سودواندوفالمیت مشاهده شد که خوشبختانه با درمانهای دارویی کاملاً بهبود یافت. در این مطالعه، جدا شدگی شبکیه در هیچ موردی مشاهده نشد. این عارضه در مطالعات انجام شده توسط Colin و همکاران ۸۰/۰٪ فرآوانی داشت (۱۷). مطالعات اخیر نشان داده است که کاتاراكت در چشمهای بازدیک یعنی بالا زودتر از چشمهای طبیعی ایجاد میشود ولی ارتباط بین جاگذاری لنز فاکیک آرتیزان و ایجاد کاتاراكت کاملاً ثابت نشده است(۱۸، ۱۹). در مطالعه Menezo و همکاران در ۱۲٪ از بیماران بعداز جاگذاری لنز آرتیزان کدورت عدسی مشاهده شد(۲۰) ولی در هیچ یک از بیماران ما در طول مدت پیگیری کابورت عدسی مشاهده نشد. دید اصلاح شده بعداز عمل در ۸۲/۹٪ در مطالعه Worst ۴۰/۰٪ یا بیشتر بوده است که در این مطالعه این میزان ۱۰۰٪ بوده است(۲۰). در مطالعه ما در ۴٪ بیماری که به دلیل نزدیک یعنی بالاتر از ۱۶-دیوپتر از لنز مدل ۲۰۶ (با اپتیک ۵ میلی متر) استفاده شده بود هاله دار شدن دید مشاهده شد که دقت بیشتر به اندازه مردمک در شرایط مزوپیک قبل از عمل را یادآور می شود. و بهتر است در بیمارانی که اندازه مردمک بالای ۴/۵ میلی متر در شرایط مزوپیک دارند از اپتیک های بزرگتر استفاده شود(۲۱-۲۳). بررسی نتایج آزمون مقایسه تفاوت میانگین تحلیل و واریانس یک طرفه نشان میدهد که تفاوت میانگین معادل کردن در سه زمان (قبل و یک ماه و ۶ ماه

میانگین پاکی متری بعدازعمل $496/89 \pm 33/29$ میکرون با کم ترین و بیشترین مقدار 430 و 540 میکرون بدبست آمد. ($P = 0.421$) که از نظر آماری معنی دار نمی باشد یعنی ضخامت قرنیه بیماران بعداز عمل افزایش نداشته است. عوارض عمل عبارت بودند از هاله دار شدن دید در ۴ چشم (۱۴/۲ درصد) که در هر ۴ مورد از لنز مدل ۲۰۶ با اپتیک ۵ میلیمتر استفاده شده بود. در یک مورد ۳/۵ درصد یوئیت قدامی شدید در چشم دوم بیماری که چشم مقابله ۱/۵ ماه قبل عمل شده بود مشاهده شد که به درمان با کورتیکواسترودئید خوراکی و موضعی بخوبی پاسخ داد.

بحث

چشم پزشکان همواره در تلاشند تا روش های درمان مطمئن تری برای اصلاح عیوب انکساری بیابند و در عین حال عوارض جانبی را کاهش دهند. اصلاح نزدیک یعنی شدید با لنزهای فاکیک نتایج قابل پیش یینی و ثابت به خصوص در نزدیک یعنی شدید ایجاد می نماید که قابل مقایسه با روش های جراحی لیزری قرنیه در نزدیک یعنی کمتر از ۱۰ دیوپتر می باشد(۵). روش دیگر اصلاح درجات بالای عیوب انکساری انجام عمل clear Leans Extraction است که از اشکالات آن اختلال تطابق، ایجاد کدورت کپسول خلفی و نیاز به یاگ لیزر کپسولوتومی و شانس بالاتر برای ایجاد دکولمان رتین است(۱۴). اپتیک برتر لنز آرتیزان و دقیق تر بودن نتایج رفراکتیو آن در مقایسه با لیزیک، باعث ارجح بودن این روش درمانی در اصلاح نزدیک یعنی بیشتر از ۱۰ دیوپتر می

ملاحظه ای در شمارش سلولهای اندولتیال گزارش نشد(۲۶). ولیکن با توجه به محدود بودن مدت پیگیری بیماران قضابت در مورد تأثیر دراز مدت لنزهای بر روی فیزیولوژی و تعداد سلولهای اندولتیال و نیز ضخامت قرنیه نیازمند پیگیری طولانی مدت و بررسی تعداد بیشتری از بیماران می باشد.

نتیجه گیری

کارگذاری لنزهای فاکیک آرتیزان برای اصلاح نزدیک بینی شدید با بهبود حدت بینایی و نتایج رفراکشن رضایت بخش و قابل پیش بینی همراه می باشد. ولی برای تعیین نتایج نیاز به مطالعات بیشتر و پیگیری های طولانی مدت میباشد.

بعداز عمل) از لحاظ آماری معنی دار می باشد ($P<0.001$). و تفاوت میانگین معادل کروی یک ماه بعداز عمل با ۶ ماه بعداز عمل از لحاظ آماری معنی دار نمی باشد ($P=0.588$). بدین معنی که رفراکشن بیماران پس از یکماه به وضعیت ثابتی رسیده است. در مطالعه ما $64.3\pm 18\%$ (چشم) در محدوده $0/5$ دیوپتر و $22\% (26)$ در محدوده 1 ± 1 دیوپتر و $92.9\% (24)$ (چشم) و محدوده ± 2 دیوپتر از امتیزی قرار داشتند که این میزان در مطالعه Menezo و همکاران $79/8$ درصد (در محدوده 1 ± 1 دیوپتر) (۲۴)، در مطالعه Landesz و همکاران $67/9\% (25)$ و در مطالعه Malony و همکاران 82 درصد (۱۵) گزارش شده است. مقایسه Independent پاکی متري قبل و بعداز عمل در مطالعه ما براساس sample T-test نشان داد که این متغیر از لحاظ آماری معنی دار نمی باشد. (۰/۴۲۱). در مطالعه Tahzib و همکاران نیز تغییر قابل

References

- El Danasoury MA, El Maghraby A, Gamali TO. Comparison of iris-fixed Artisan lens implantation with excimer laser insitu keratomileusis in correcting myopia between -9.00 and -19.50 diopters: a randomised study. *Ophthalmology* 2002; **109**: 955-64.
- Malecaze FJ, Hulin H,Bierer P ,Fournie P,Grandjean H,Thalamas C,et al. A randomized paired eye comparison of two techniques for treating moderately high myopia:LASIK and Artisan phakic lens.*Ophthalmology* 2002; **109**: 1622-30.
- Buratto L, Ferrari M. Indications, techniques, results, limits, and complications of laser insitu keratomileusis.Curr Opin Ophthalmol 1997; **8**: 59-66.
- Konz MC, Wiesinger B, Liermann A,Seiberth V,Liesenhoff H. Laser insitu keratomileusis for moderate and high myopia and myopic astigmatism. *Ophthalmology* 1998; **105**: 932-40.
- El Maghraby A, Salah T, Waring GO,Klyce S,Ibrahim O. Randomized bilateral comparison of excimer laser insitu keratomileusis and photorefractive keratectomy for 2.50 to 8.00 diopters of myopia. *Ophthalmology*1999; **106**: 447-57.
- Budo C, Hessloehl JC, Izak M, Luyten GP, Menezo JL,Sener BA,et al. Multicenter study of the Artisan phakic intraocular lens. *J Cataract Refract Surg* 2000; **26**: 1163-71.
- Dick HB, Alio J, Bianchetti M,Budo C,Christiaans BJ,El_Danasoury A, et al.Toric phakic intraocular lens: European multicenter study. *Ophthalmology* 2003; **110**: 150-620.
- Guell JL, Vazquez M, Malecaze F,Manero F,Gris Ovelasco F, et al. Artisan toric phakic intraocular lens for the correction of high astigmatism. *Am J Ophthalmol* 2003; **136**: 442-7.
- Landesz M, van Rij G,Luyten G.Iris-claw phakic intraocular lens for high myopia. *J Refract Surg* 2001; **17**: 634-40.
- Maloney RK, Nguyen LH, John ME.Artisan phakic intraocular lens formyopia:short-term results of a prospective multicenter study. *Ophthalmology* 2002; **109**: 1631-41.
- Menezo JL,Avino JA,Cisneros A,Rodriguez-Salvador V,Martinez-Costa R,et al.Iris-claw phakic intraocular lens for high myopia. *J Refract Surg* 1997; **13**: 545-55.
- Menezo AL, Martinez CP, Cisneros AL, Martinez-Costa R. phakic intraocular lens to correct myopia: Adatomed, Staar, and Artisan. *J Cataract Refract Surg* 2004; **30**: 33-44.
- UusitaloRJ, Aine E, Sen NH,Laatikainen L. Implantable contact lens for high myopia. *J Cataract Refract Surg* 2000; **28**:29-36.
- Lee kH, Lee GH. Long term results of clear lens extraction for sever myopia. *J Cataract Refract Surg* 1996; **22**:1411-15.
- Maloney RK, Nguyen LH, John ME. Artisan phakic intraocular lens for myopia: short-term results of a prospective, multicenter study. *Ophthalmology* 2002; **109**: 1631-41.
- Fechner PU, Haubitz I, Wichmann W, Wulff K. Biconcave minus power phakic iris-claw Worst-Fechner lens. *J Refract Surg* 1999; **15**:93-105.
- Colin J, Robinet A. Clear Lensectomy and implantation of low-power posterior chamber intraocular lens for correction of high myopia. *Ophthalmology* 1997; **104**: 73-78.
- Colin J.Bilensectomy:the implication of removing phakic intraocular lens at the time of cataract

- extraction [guest editorial]. *J Cataract Refract Surg* 2000; **26**: 2-3.
19. Sanders DR, Vukich JA. Incidence of lens opacities and clinically significant cataracts with the implantable contact lens. *J Refract Surg* 2002; **18**: 673-82.
20. Fechner PU, Strabel H, Wiechman W. Correction of myopia by implantation of a concave Worst-iris claw lens into phakic eyes. *Refract Corneal Surg* 1991; **7**:288-94.
21. Tahzib SJ, Bootsma SJ, Eggink F.A, Nabar VA, Nuijts RM. Functional outcomes and patient satisfaction after laser in situ keratomileusis for correction of myopia. *J Cataract Refract Surg* 2005; **31**: 1943-51.
22. Benedetti S, Casamenti V, Marcaccio L, Brogioni C, Assetto V. Correction of myopia of 7 to 24 diopters with the Artisan phakic intraocular lens: two-year follow-up, *J Refract Surg* 2005; **21**: 116-26.
23. Tahzib NG, Bootsma SJ, Eggink FA, Nuijts RM. Functional outcome and patient satisfaction after Artisan phakic intraocular lens implantation for correction of myopia. *Am J Ophthalmol* 2006; **142**: 31-9.
24. Menezo JL, Avino JA, cisernos A, Rodriguez-Salvador V, Martinex-Costa R. Iris claw Phakic intraocular lens for high myopia. *J Refract Surg* 1997; **13**:545-55.
25. Landesz M, Van Rij G, Luyten G. Iris-claw Phakic Intraocular lens for High Myopia. *J Refract Surg* 2001; **17**:634-40.
26. Tahzib NG, Nuijts RM, Wu WY, Budo CJ. Long term study of Artisan phakic intraocular lens implantation for the correction of moderate to high myopia. *Ophthalmology* 2007; **114**: 1133-42.